

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада (Наказ № 123/01-04 від 26.12.2023 р.) Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Конституційно-правове регулювання права на освіту: вітчизняний досвід та зарубіжна практика» за спеціальністю 081 «Право» «16» лютого 2024 року.

Продан Вікторія Іванівна народилася 12 листопада 1998 року в с. Добрянське Тячівського району Закарпатської області, громадянка України, освіта вища: закінчила з відзнакою у 2020 році юридичний факультет Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за спеціальністю «Право». Навчалася в аспірантурі Державного вищого навчального закладу «Ужгородського національного університету» з 2021 по 2023 роки.

Професійна діяльність:

- з липня 2020 року по лютий 2024 рік – лаборант кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»;

- з лютого 2024 року по теперішній час – асистент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Сімейний стан: незаміжня.

Продан Вікторія Іванівна до разової спеціалізованої вченої ради подала відповідні документи, згідно із затвердженим МОН України переліком. Усі вони відповідають вимогам, що пред'являються.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України,

м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми *Unicheck* ознак академічного плагіату виявлено не було.

Науковий керівник: Берч Вероніка Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Здобувачка має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статтей у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Продан В.І. Філософія сучасної освіти: сутність, зміст та спрямованість. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 77. Ч.1. С. 131-135.

2. Продан В.І. Освіта в умовах війни та надзвичайних ситуацій: досвід країн та перспективи для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 78. Ч.1. С. 126-132.

3. Продан В.І. Парадигма гендерної інклюзії у праві на освіту: вітчизняний та міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 79. Ч.2. С. 356-362.

4. Prodan V. Evolution of education as a constitutional and legal paradigm: historical context and philosophical discourse. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №5. С. 182-189.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Піфко Олександр Олександрович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (голова разової спеціалізованої вченої ради).

Зауваження Піфка О.О.:

1. З огляду на дослідження дисертанткою вдосконалення освітньої політики, важливим, на наш погляд, було б окреслення актуальних проблем в системі конституційно-правового регулювання освіти в Україні та

представлення прогалин та невизначеностей в законодавстві, які можуть суттєво впливати на реалізацію права на освіту;

2. Вважаємо за необхідне підкреслити високий науковий рівень дисертаційного дослідження, його вагомість у сфері вітчизняного нормативно-правового регулювання освітньої політики України, а також обов'язкове оформлення результатів дисертаційного дослідження у формі монографічного видання.

Калинюк Степан Степанович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Калинюка С.С.:

1. На стор. 254 дисертаційного дослідження Ви вказуєте, що: «...освіта визнається не лише ключовим чинником особистого розвитку, але й стратегічним ресурсом для національного успіху та інноваційного розвитку...». Поряд з цим, в тексті роботи неодноразово зазначається, що освіта є важелем демократичних змін, індикатором розвитку суспільства, прогресивним каталізатором економіки та інновацій тощо. Виходячи із зазначеного, доцільно було б, резюмувати як освіта стає не лише стратегічним ресурсом для національного успіху, але й суттєвим компонентом соціально-економічного розвитку країни.

2. В процесі дослідження гарантій права на освіту, Ви вказуєте таку гарантію, як: «виняткове становище сфери освітніх прав та свобод громадян, яке визначається та регулюється Конституцією та Законами України». Проте, в роботі не висвітлено аргументування особливостей становища даного права, відтак, за доцільне вбачаємо на публічному захисті почути остаточне бачення дисертантки щодо висунутого положення.

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Зауваження Слінько Т.М.:

1. Авторка підходить до розкриття конституційно-правової категорії «освіти» крізь призму трьох складників: «освіти як ціннісної парадигми», «освіти як основоположного права», та «освіти як процесу». На нашу думку, кожна із

зазначених категорій вже неодноразово досліджувалася науковцями як на національному, так і міжнародному рівнях та становить собою окреме тлумачення та розуміння освіти в тій чи іншій площині. Разом з тим, припускаючи використання такого тріо в аспекті тлумачення конституційно-правового регулювання освіти, не доцільніше, було б, використати аспект «освіти як галузі права», «освіти як науки» та «освіти як навчальної дисципліни»? Відтак, на публічному захисті, варто було б, більш детально розкрити сутність та зміст запропонованої авторкою диференціації.

2. На стор. 236 дисертаційного дослідження авторка зазначає, що: «освіта, як ключовий комунікатор суспільства має прерогативу впливати на людську свідомість, на поведінку, у зв'язку з чим, як в період війни, так і в межах поствоєнного відновлення держави необхідно ввести певні зміни до наукових програм, історичних в першу чергу, щоб на майбутнє запобігти новим воєнним викликам та виховувати толерантне, мирне суспільство без війни». Разом з тим, в тексті дисертаційного дослідження дане бачення викладено досить обмежено, відтак на привселюдному захисті, хотілося б почути більш аргументовану позицію авторки.

3. Спірним, на наш погляд, є позиція авторки щодо внесення змін до Закону України «Про освіту», а саме статті 6, увага якої присвячена «засадам державної політики у сфері освіти та принципам освітньої діяльності», зокрема, доповненням даної статті таким принципом як «інноваційність» освітньої політики. Так, сам термін «інноваційність» неодноразово зустрічається в тексті Закону, зокрема, останній прямо передбачається статтею 12 Закону при характеристиці мети повної загальної середньої освіти. Відтак, до дисертантки виникає питання щодо аргументації доцільності внесення змін до вказаної статті.

4. У тексті роботи подекуди зустрічаються технічні та стилістичні огріхи, окремі орфографічні помилки та не зовсім вдалі вислови.

Мочульська Марта Євгенівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Зауваження Мочульської М.Є.:

1. На стор. 194 дисертаційного дослідження авторка зазначає, що, конституційне право на освіту виступає одночасно і як гарант, і як механізм, який забезпечує можливості повноцінної реалізації проголошених прав. На публічному захисті вбачаємо за необхідне почути остаточне бачення дисертантки щодо аргументації висловленої позиції.

2. В додатках до дисертаційного дослідження, а саме Таблиці 1, авторка вказує серед одного із змістовних елементів права на освіту «захист освіти від комерціалізації». Потребує уточнення з боку дисертантки, як саме розуміється та характеризується «комерціалізація» в рамках дисертаційного дослідження. Пропонуємо на публічному захисті розкрити змістовне та сутнісне наповнення даної категорії, а також які саме аспекти вважаються загрозливими для освіти та як може забезпечуватися їхній захист.

3. На стор. 257 дисертантка викладає такі ключові кроки, дотримання яких є доцільним для максимально можливого забезпечення освіти в умовах війни в Україні, зокрема, як «удосконалення педагогічних підходів, які сприяють вихованню толерантного та мирного суспільства». В даному випадку виникає запитання до авторки, які саме методи навчання, педагогічні техніки чи програми можуть бути ефективними в контексті воєнного конфлікту для виховання толерантності та сприяння миру.

4. Дисертантка цілком обґрунтовано значну увагу в ході дослідження звертає на особливості конституційно-правового регулювання та реалізації права на освіту у різних кризових ситуаціях. Вже сьогодні ми бачимо вплив повномасштабного вторгнення російської федерації на освітню політику держави та реалізацію права на освіту, зокрема, в контексті її доступності та рівності учасників освітнього процесу. Законодавчі зміни, які пропонуються сьогодні, включають ряд дискусійних питань, зокрема, щодо рівності прав здобувачів на відстрочку від призову на військову службу в залежності від рівня освіти, який вони здобувають, та навчання за бюджетні кошти, чи за кошти фізичних/юридичних осіб. Погоджуючись з думкою про те, що певні обмеження права на освіту можуть встановлюватися в таких кризових ситуаціях, варто додатково аргументувати позицію дисертантки щодо розуміння пропорційності таких обмежень в умовах воєнного стану в Україні.

Чорнописька Вікторія Зіновіївна, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

Зауваження Чорнописької В.З.:

1. На стор. 63 дисертаційного дослідження дисертанткою зазначається такий фактор розвитку сучасної освітньої системи, як «модифікація освітніх підходів», останній, зокрема, містить такий термін, як «проблемне навчання», детальна характеристика якого не є представленою в роботі. З огляду на зазначене, в ході публічного захисту, хотілося б почути від авторки обґрунтування наведеної позиції.

2. Дисертантка досить цікаво та масштабно підійшла до побудови структури дисертаційного дослідження, що своєю чергою дозволило їй більш повно та широко досягнути таку важливу правомочність, як право на освіту. Однак, разом з тим, виникає цілком обґрунтоване питання, чому авторкою в межах Розділу II дисертаційного дослідження, що звучить як «Міжнародно-правові засади регулювання права на освіту та Болонський процес» не розглядалось внутрішнє освітнє законодавство розвинених демократичних держав, що однозначно вплинуло б на підведення підсумків та висунення пропозицій за наслідками написання роботи.

3. В межах дисертаційного дослідження авторка згадує такі методи сучасної освіти, як: інтегрованість, доступність, індивідуалізованість, інклюзивність, гнучкість тощо. Ми цілком погоджуємось із дисертанткою щодо наявності таких методів сучасної освіти та вважаємо, що останні цілком повно відповідають потребам сучасного навчання, стимулюючи активну участь здобувачів та сприяючи розвитку їхніх індивідуальних здібностей. Інтегрованість та індивідуалізованість слугують більш глибокому розумінню матеріалу, а доступність і гнучкість роблять навчання доступним для різних груп учасників освітнього процесу. Інклюзивність, своєю чергою, відкриває можливості для всіх, забезпечуючи рівноправний доступ до освіти. Разом з тим, в тексті дисертації не знаходимо більш повного тлумачення дисертанткою даних методів, відтак, вважаємо за доцільне на публічному захисті почути власне

бачення авторки щодо понятійно-категоріального наповнення кожного із зазначених методів.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради,

«Утрималися» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада (Наказ № 123/01-04 від 26.12.2023 р.) присуджує Продан Вікторії Іванівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Олександр ПІФКО